

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Scenariusz cyklu lekcji języka polskiego

Moja mała ojczyzna – co wyróżnia nasz region?

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje.

Autorka	Agnieszka Grzelak	
Grupa docelowa, w tym wiek uczestników (jeśli istotne)	uczniowie klas VI-VIII szkoły podstawowej	
Rodzaj zajęć, przedmiot	Język polski	
Temat, tytuł	Moja mała ojczyzna – co wyróżnia nasz region?	
Słowa kluczowe	gwara, regionalizm, mała ojczyzna, język, reklama, projekt, historia	
Krótki opis zajęć	Praca w formie projektu poświęconego tematyce “małej ojczyzny”, regionu, języka, historii i szeroko rozumianej tożsamości kulturowej.	
Czas trwania	2-3 lekcje (2x45 minut lub 3x45 minut)	
Cele zajęć	CEL 1. Uczniowie poznają specyfikę swojego regionu oraz wyróżniające go elementy. CEL 2. Uczniowie wyszukują informacje o swoim regionie. CEL 3. Uczniowie realizują projekt edukacyjny. CEL 4. Uczniowie prezentują efekty swojej pracy i opowiadają o swoim projekcie.	
Kryteria sukcesu, efekty uczenia się	Uczniowie: KS 1. wyjaśniają, czym wyróżnia się ich region, KS 2. gromadzą informacje o swoim regionie z różnych źródeł, KS 3. współpracują w grupie, planują działania i dzielą się zadaniami, KS 4. posługują się wybranymi regionalizmami w sposób właściwy w wypowiedziach ustnych i pisemnych, KS 5. prezentują efekty swojej pracy oraz omawiają przebieg i rezultaty projektu.	Powiązanie z celami C 1. z KS 1. C 2. z KS 2. C 3. z KS 3. C 4. z KS 4., KS 5.
Metody, techniki, formy pracy	praca metodą projektu, praca z tekstem, rozmowa moderowana	

STRUKTURA ZAJĘĆ

Aktywność	Czas trwania	Czynności osoby prowadzącej	Czynności uczestników	Niezbędne materiały i sprzęt
Wprowadzenie	10-15 minut*	Nauczyciel zapisuje temat lekcji i pyta uczniów, z czym kojarzy im się pojęcie „mała ojczyzna”. Skojarzenia zapisuje na tablicy lub prosi uczniów o ich samodzielne dopisanie. Dopytuje, jaka jest różnica pomiędzy pojęciami „ojczyzna” a „mała ojczyzna”. Co wyróżnia ich „małą ojczyznę”? W jakiej części Polski się znajduje? Jak ten region się nazywa? Można wyświetlić mapę regionów i poprosić uczniów o odszukanie na niej swojej „małej ojczyzny”, najbliższego miasta itp., pokazując w ten sposób, że ich mała ojczyzna jest częścią jakiegoś regionu, który ma wspólne korzenie, język, przeszłość itp. Jeśli uczniowie znają już pojęcie dialektu, gwary, regionalizmu - można to wykorzystać, jeśli nie, warto zaproponować uczniom odczytanie fragmentu publikacji „Między słowami” str. 137. Nauczyciel prosi o dopisanie „język / gwara do skojarzeń (jeśli tego skojarzenia wcześniej nie było).	1. Uczniowie zapisują w zeszyte swoje skojarzenia z pojęciem „mała ojczyzna”. 2. Uczniowie uczestniczą w dyskusji, wskazując elementy, które ich zdaniem wyróżniają ich region oraz odpowiadają na pytania nauczyciela. 3. Uczniowie wskazują na mapie miejsce swojej „małej ojczyzny” oraz odczytują nazwę dialektu występującego w danym regionie. 4. Uczniowie zapoznają się z tekstem i wyjaśniają, czym jest dialekt oraz gwara, a także wskazują przyczyny różnic językowych występujących w poszczególnych regionach Polski. 5. Uczniowie uzupełniają zapisane wcześniej skojarzenia.	Tablica multimedialna do wyświetlenia mapy, fragment publikacji „Między słowami” str. 137 dotyczący dialektu i gwary.

Łączenie uczniów w zespoły projektowe i przedstawienie celu projektu	10 minut	Nauczyciel zapowiada realizację zadania w formie projektu edukacyjnego. Łączy uczniów w zespoły lub pozwala uczniom samodzielnie dobrać się w grupy 4–5-osobowe. Następnie informuje, że zadaniem każdego zespołu będzie przygotowanie plakatu, prezentacji multimedialnej, albumu lub innej formy pracy, przedstawiającej nasz region. Może wskazać jedną obowiązującą formę lub dopuścić różnorodność, w zależności od możliwości uczniów. Nauczyciel ustala wspólnie z uczniami zakres treści, które powinny zostać omówione, np.: • historia regionu (najważniejsze fakty), • strój ludowy i jego elementy (np. w formie zdjęć lub rysunków z podpisami), • informacje o języku regionalnym: jego cechy oraz przykłady słów (np. nazwy zwierząt, ubrań, przedmiotów, warzyw – w ustalonej liczbie), • slogan reklamujący region z wykorzystaniem regionalizmów, • informacje o kuchni regionalnej, w tym instrukcja przygotowania wybranego dania z użyciem regionalizmów, • wyszukanie piosenki, wierszyka lub fragmentu tekstu literackiego zapisanego w gwarze (np. fragmentu tłumaczenia „Kubusia Puchatka”) oraz jego prezentacja w klasie lub nagranie i odtworzenie (po konsultacji z nauczycielem), • inne propozycje uczniów (np. zwyczaje regionalne, tradycje świąteczne). Nauczyciel ustala i przekazuje uczniom informacje dotyczące objętości pracy, formy prezentacji projektu (np. czas wystąpienia zespołów) oraz kryteriów oceny, jeśli projekt podlega ocenianiu. Na koniec nauczyciel prosi uczniów o wyznaczenie lidera zespołu oraz dokonanie podziału zadań między członków grupy; w razie potrzeby koryguje ten podział, dbając o zaangażowanie każdego ucznia.	Uczniowie zapisują w zeszytach, co powinno znaleźć się w ich projekcie. Wysuwają swoje propozycje.	
---	----------	---	---	--

Przygotowanie materiałów do projektu - czytanie ze zrozumieniem	25 minut	Nauczyciel rozdaje zespołom fragment publikacji „<i>Między słowami</i>” dotyczący danego regionu oraz występujących w nim regionalizmów. Nauczyciel poleca uczniom wyszukanie w tekście informacji dotyczących historii regionu, cech języka regionalnego oraz przykładowych regionalizmów wraz z ich wyjaśnieniami. Podczas pracy zespołów nauczyciel monitoruje przebieg działań, zwracając uwagę na poprawność zapisu i rozumienie treści. W razie trudności udziela wskazówek, np. kieruje uczniów do konkretnego akapitu tekstu lub pomaga w interpretacji informacji.	Zespoły pracują z tekstem, wyszukują i zapisują w zeszytach informacje, które wykorzystają w swoim projekcie.	Publikacja „ <i>Między słowami</i> ” - fragment dotyczący konkretnego regionu i regionalizmów - ksero dla zespołów
Odwiedziny w bibliotece szkolnej / publicznej	15-45** minut	Nauczyciel organizuje wyjście z klasą do biblioteki szkolnej lub publicznej w celu zapoznania uczniów z dostępnymi źródłami informacji na temat regionu. W miarę możliwości może również zorganizować wizytę w muzeum regionalnym. Nauczyciel pokazuje uczniom, w jaki sposób wyszukiwać słowniki gwarowe i regionalne w Internecie oraz jak korzystać z wiarygodnych źródeł informacji. Nauczyciel przypomina zasady prawa autorskiego, w szczególności dotyczące wykorzystywania zdjęć i innych materiałów w prezentacjach. Podczas pracy uczniów nauczyciel monitoruje przebieg działań, udziela pomocy, wyjaśnia wątpliwości, koryguje błędy oraz czuwa nad sprawną i bezpieczną pracą zespołów.	Uczniowie wyszukują w zasobach biblioteki informacje dotyczące swojego regionu, w szczególności historii regionu, tradycji oraz języka regionalnego. Korzystają z książek, albumów, słowników oraz innych dostępnych materiałów.	tablety lub sala z dostępem do Internetu, publikacje o regionie z biblioteki szkolnej / publicznej, materiały własne uczniów.
Praca nad projektem	45 minut	Nauczyciel monitoruje pracę uczniów, udziela wsparcia, koryguje błędy, wyjaśnia wątpliwości oraz czuwa nad sprawną organizacją pracy zespołów.	Uczniowie wspólnie pracują nad projektem, korzystają z notatek, tabletów lub komputerów, książek, przyniesionych materiałów własnych.	tablety, komputery z dostępem do Internetu, materiały do przygotowania plakatu - arkusz, kolorowe pisaki, zdjęcia itp.
Prezentacja efektów pracy grup projektowych	20 minut	Nauczyciel wraz z pozostałymi uczniami ogląda kolejno plakat/prezentację każdego zespołu, słucha przygotowanego przez zespół wystąpienia, dopytuje w razie wątpliwości. Po zakończeniu prosi o pytania do uczniów. Pyta lidera i pozostałych uczniów zespołu o ich zaangażowanie, wykonane zadania. Można też zrobić głosowanie na najlepsze hasło reklamujące region albo mistrza pięknego gwarowego czytania itp.	Zespoły prezentują w klasie swoje dzieła, omawiają je, odpowiadają na pytania innych uczniów dotyczące projektu.	

Podsumowanie zajęć	5 minut	Nauczyciel dziękuje uczniom za zaangażowanie. Pyta, czego nauczyli się podczas realizacji projektu. Czy wszystko, co zaplanowali, udało się zrobić? Co nie wyszło? Dlaczego? Które części projektu były łatwe do wykonania, a które trudne? Jak współpracowało im się w swoim zespole? Nauczyciel podsumowuje zajęcia, nawiązując do tematu lekcji oraz wskazuje najważniejsze wnioski wynikające z realizacji projektu.	Uczniowie dzielą się swoimi wrażeniami z pracy nad projektem, odpowiadają na pytania nauczyciela.	
Metody monitorowania osiągnięć uczestników	obserwacja nauczyciela podczas pracy uczniów w grupach, analiza sposobu zaprezentowania projektu przez uczniów, ocena stopnia realizacji założeń projektowych oraz analiza wypowiedzi uczniów podczas podsumowania zajęć			
Lista dodatkowych źródeł, materiałów, przydatnych przy prowadzeniu zajęć	publikacja "Między słowami", słowniki gwarowe dostępne w Internecie, "Kubuś Puchatek" w tłumaczeniach na języki regionalne (dostępne wersje: wielkopolska, śląska, podhalańska, gwara cieszyńska) lub inne teksty literackie tłumaczone na języki regionalne			
Możliwe sposoby indywidualizacji pracy na zajęciach (jeśli dotyczy)	zróżnicowanie zakresu i poziomu trudności zadań projektowych, przydzielanie uczniom ról zgodnie z ich możliwościami i predyspozycjami			
Jakie potencjalne trudności można napotkać, prowadząc zajęcia?			Jak im zaradzić?	
trudności w zdobyciu informacji ze względu na problemy z czytaniem ze zrozumieniem, różne zaangażowanie uczniów w pracę zespołową			Wsparcie uczniów słabszych, sprawdzenie stopnia zrozumienia tekstu lub skrócenie go. Monitorowanie na bieżąco każdego etapu pracy zespołu.	

*Wstępna część lekcji może być modyfikowana w zależności od tego, czy jest to kolejna lekcja poświęcona regionalizmom, jaka jest wiedza uczniów na ten temat.

** Czas uzależniony od tego, czy planujemy wyjść z klasą np. do biblioteki publicznej lub muzeum regionalnego.

Uwagi

Projekt może być realizowany jako projekt interdyscyplinarny, np. we współpracy z nauczycielem informatyki (w formie prezentacji multimedialnej, np. w programie Canva) lub z nauczycielem historii. W takim przypadku część zadań uczniowie mogą realizować podczas zajęć z innym nauczycielem, natomiast na lekcjach języka polskiego możliwe jest skoncentrowanie się na warstwie językowej projektu.

Jako utrwalenie wiedzy na temat regionalizmów nauczyciel może zaproponować uczniom wybrane ćwiczenia z publikacji, np. krzyżówki, rebusy lub inne zadania dotyczące danego regionu.